*กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

สุพรรณิการ์ แก้วกลาง[1*] สมเกียรติ ทานอก[2] ศิริ ถีอาสนา[3]

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

[2-3]อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*Corresponding author e-mail: kroothaiban@gmail.com Tel. 0956106179

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา และ 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยเป็นการวิจัยแบบผสานวิธีพหุระยะ (Multi-phase Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 297 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน และหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 594 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับข้อมูลความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตร (2) การจัดการเรียนรู้ และ (3) การวัดและประเมินผล ส่วนองค์ประกอบของทักษะชีวิตในอนาคตแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความฉลาดรู้ในอนาคต (2) ภาวะผู้นำในอนาคต และ (3) ทักษะการทำงานในอนาคต 2) กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ 1) พลิกโฉมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต 2) ยกระดับหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 3) ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน และ 4) เสริมสร้างศักยภาพครูและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน รวมทั้งสิ้น 12 กลยุทธ์รอง 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดเว้น

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ; ทักษะชีวิตในอนาคต; กลยุทธ์หมาย ; คั่นระหว่างคำ

*
Received: 2025-06-22, Revised: 2026-01-29, Accepted: 2026-02-02

Strategic Academic Administration for Promoting Future Life Skills among Students in the Primary Educational Service Area Offices ofNakhon Ratchasima

Suphannika Kaewklang[1*] Somkiat Thanok[2] Siri Thee-asana[3]
[1]Doctoral Degree of Philosophy in Educational Administration, Nakhon Ratchasima Rajabhat University
[2-3]Lecturer of Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University
*Corresponding author e-mail: kroothaiban@gmail.com Tel. 0956106179

ABSTRACT

The purposes of this research were to: (1) investigate the components of academic administration for enhancing future life skills of students under the Primary Educational Service Area Offices in Nakhon Ratchasima Province; (2) develop academic administration strategies to enhance students' future life skills under the Primary Educational Service Area Offices in Nakhon Ratchasima Province; and (3) evaluate the academic administration strategies for enhancing students' future life skills under the Primary Educational Service Area Offices in Nakhon Ratchasima Province. The study employed a multi-phase mixed methods research design, integrating both qualitative and quantitative approaches. The research sample consisted of 297 primary schools under the Primary Educational Service Area Offices in Nakhon Ratchasima Province. The informants were 594 participants, including one school principal or acting principal and one head of academic affairs from each school. The research instruments included interviews, questionnaires, and evaluation forms. Data were analyzed using mean, standard deviation, priority needs ranking through matrix analysis, and content analysis from focus group discussions. The research findings revealed that: (1) the components of academic administration comprised three dimensions: curriculum development, learning management, and measurement and evaluation, while future life skills consisted of three dimensions: future literacy, future leadership, and future work skills; (2) the academic administration strategies for enhancing students' future life skills consisted of four main strategies: (1) transforming school curriculum development to enhance future life skills, (2) upgrading curricula and learning innovations through digital technology, (3) driving active learning processes to enhance learner competencies, and (4) strengthening teacher capacity and developing a sustainable learning ecosystem, with a total of 12 sub-strategies; and (3) the evaluation results of the academic administration strategies in terms of appropriateness, feasibility, and usefulness were at the highest level.

Keywords: Academic Administration; Future Life Skills; Strategies

บทนำ

สังคมโลกยุคปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างที่ขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าของระบบอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์รังสรรค์ (Generative Artificial Intelligence: Gen AI) ซึ่งก่อให้เกิดแนวโน้มมหภาค (Megatrends) ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษาในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้บริบทที่ไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ "ความรู้เนื้อหา" มิได้เป็นทรัพยากรที่ขาดแคลนอีกต่อไป เนื่องจากผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสะดวกผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล หากแต่ความท้าทายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาความสามารถเชิงกระบวนการในการคัดกรอง วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อย่างมีเหตุผลและเหมาะสมกับบริบทชีวิตและการ

ทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Toffler ที่ชี้ว่า “คนไร้การศึกษา” ในศตวรรษที่ 21 มิได้หมายถึงผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ หากหมายถึงผู้ที่ไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ (learn) รื้อถอนความรู้เดิมที่ไม่สอดคล้องกับบริบท (unlearn) และเรียนรู้ใหม่อย่างเหมาะสม (relearn) ซึ่งสะท้อนความจำเป็นในการปรับกระบวนทัศน์และเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ให้มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เท่าทันบริบทอนาคต

ภายใต้พลวัตดังกล่าว ประเทศไทยได้กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาในระยะยาวผ่านแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งมุ่งเน้นการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเสริมสร้างคุณลักษณะและทักษะตามกรอบทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หรือ 3Rs8Cs ซึ่งบูรณาการทักษะพื้นฐานและทักษะขั้นสูง อาทิ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล การทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะอาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ต่อเนื่องจากกรอบนโยบายดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 เพื่อใช้เป็นกรอบกำหนดคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย และสนับสนุนให้สถานศึกษาทุกระดับพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็น “คนไทย 4.0” โดยคงอัตลักษณ์ความเป็นไทยควบคู่กับขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ มาตรฐานดังกล่าวกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education: DOE Thailand) ใน 3 มิติ ได้แก่ ผู้เรียนรู้ที่ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีสมรรถนะศตวรรษที่ 21 และพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมตามหลักประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 โดยมุ่งยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และเสริมสร้างสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานอย่างยั่งยืนของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ในระดับหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนด “ทักษะชีวิต” เป็นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยประกอบด้วย การตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ทักษะชีวิตจึงเป็นสมรรถนะเชิงสังคมที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถจัดการสถานการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ และเป็นฐานสำคัญของการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551; มูลนิธิยุวพัฒน์, 2019)

อย่างไรก็ตาม แม้ระบบการศึกษาจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติยังเผชิญข้อจำกัดจากการขาดรูปแบบและกลยุทธ์การดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ ส่งผลให้การพัฒนาทักษะชีวิตยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในภาพรวม ปรากฏผ่านปัญหาด้านค่านิยมและพฤติกรรมของเยาวชน เช่น การขาดวินัย ความรับผิดชอบ การทำงานเป็นทีม และการคิดคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ภายใต้บริบทดังกล่าว สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับบทบาทสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ในระดับพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1–7 มีภารกิจบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครราชสีมา ครอบคลุมสถานศึกษาจำนวน 1,291 แห่ง โดยได้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะจำเป็นแห่งอนาคตของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์เชิงประจักษ์ยังพบความท้าทายสำคัญ อาทิ ปัญหาการอ่านไม่ออก การขาดทักษะการคิดขั้นสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่าระดับชาติในหลายพื้นที่

จากบริบทดังกล่าว แม้จะมีนโยบายและแผนงานด้านการเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของผู้เรียนอย่างชัดเจน แต่การขับเคลื่อนในเชิงปฏิบัติยังขาดกลยุทธ์การบริหารวิชาการที่เป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ ส่งผลให้การบูรณาการทักษะชีวิตในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา” จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพ ปัญหา และแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และสนับสนุนการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในอนาคตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบและการออกแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธีพหุระยะ (Multi-phase Mixed Method Research) ผสานการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัยเป็น 3 ระยะ

1.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย (3 ระยะ)

1.1.1 ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต

(1) ศึกษาเอกสาร/งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ (ก) การบริหารวิชาการ (ข) ทักษะชีวิตในอนาคต และ (ค) การพัฒนากลยุทธ์ โดยใช้แบบบันทึก เป็นเครื่องมือ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบกรอบแนวคิด

(2) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน (คัดเลือกแบบเจาะจง) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) และได้รับรางวัล OBEC AWARDS ระดับชาติปีการศึกษา 2564 ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อยืนยันองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้

(3) ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน (คัดเลือกแบบเจาะจง) ใช้แบบประเมินความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำองค์ประกอบที่ผ่านการยืนยันไปเป็นกรอบแนวคิดฉบับสมบูรณ์

1.1.2 ระยะที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต

(1) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของการบริหารวิชาการ โดยศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น พร้อมใช้แนวคิดการวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

(2) เก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย โดยประชากรคือโรงเรียนในสังกัด สพป.นครราชสีมา เขต 1–7 จำนวน 1,291 แห่ง และกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 297 แห่ง ตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน (ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูหัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ 1 คน) รวมทั้งสิ้น 594 คน

(3) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา (ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) โดยใช้โปรแกรม SPSS และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นใช้ผลวิเคราะห์เพื่อจัดทำ SWOT และกำหนดกลยุทธ์ด้วยการจับประเด็นรายคู่ตามกรอบ TOWS Matrix จนได้ร่างกลยุทธ์ (ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง โครงการ ตัวชี้วัด)

(4) วิพากษ์ร่างกลยุทธ์ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน (คัดเลือกแบบเจาะจง) ครอบคลุมผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนากลยุทธ์ ด้านสถิติและการวิจัย ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการบริหารสถานศึกษา และด้านการจัดการเรียนการสอน ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่มและถอดสรุปสาระเพื่อปรับปรุงร่างกลยุทธ์ให้สมบูรณ์

1.1.3 ระยะที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต

(1) ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของกลยุทธ์ โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด สพป.นครราชสีมา เขต 1–7 จำนวน 50 คน ได้จากการจับฉลาก

(2) เครื่องมือคือแบบประเมิน แบบสอบถามลักษณะ Checklist, Completion และ Rating Scale (5 ระดับ) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย พร้อมวิเคราะห์ข้อเสนอแนะด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ระยะที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน (Purposive Selection) และผู้ทรงคุณวุฒิผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ

2.2 ระยะที่ 2 ประชากรโรงเรียน 1,291 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง 297 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลรวม 594 คน (โรงเรียนละ 2 คน) ได้จากการสุ่มอย่างง่าย และผู้ทรงคุณวุฒิสนทนากลุ่ม 9 คน เพื่อวิพากษ์ร่างกลยุทธ์

2.3 ระยะที่ 3 กลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการโรงเรียน 50 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์

3. เครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 เครื่องมือหลักประกอบด้วย (1) แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร (2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (3) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ (4) แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และ (5) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินกลยุทธ์

3.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและค่า IOC โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ IOC = 0.50–1.00 ปรับปรุงเครื่องมือ ทดลองใช้ 30 ชุด และหาความเที่ยงด้วย Cronbach's Alpha ได้ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.93

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับเอกสาร สัมภาษณ์ และข้อเสนอแนะ เชิงปริมาณ ใช้สถิติพรรณนา (ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และการวิเคราะห์เมทริกซ์ จัดทำ SWOT–TOWS เพื่อพัฒนากลยุทธ์ โดยใช้โปรแกรม SPSS

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีผลการวิจัยสรุปได้ 3 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย และการศึกษาจากโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) รวมทั้งผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน พบว่า องค์ประกอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันโดยภาพรวม โดยประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1.1 องค์ประกอบการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) การพัฒนาหลักสูตร (2) การจัดการเรียนรู้ และ (3) การวัดและประเมินผล

1.2 องค์ประกอบทักษะชีวิตในอนาคต ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ (1) ความฉลาดรู้ในอนาคต (2) ภาวะผู้นำในอนาคต และ (3) ทักษะการทำงานในอนาคต

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

2.1 สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารวิชาการ จากวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

2.1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า สภาพที่เป็นจริง ของการบริหารวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวัดและประเมินผล และ ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2.1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น ของการบริหารวิชาการจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และ ด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ

2.2 สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

2.2.1 ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า สภาพที่เป็นจริง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสภาพสังคม สูงสุด รองลงมาคือ ด้านเทคโนโลยี ด้านนโยบายของรัฐ และ ด้านสภาพเศรษฐกิจ ตามลำดับ

2.2.2 ผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็น จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ด้านสภาพสังคม และ ด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมาคือ ด้านนโยบายของรัฐ และ ด้านสภาพเศรษฐกิจ ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์ตำแหน่งเชิงกลยุทธ์และความต้องการจำเป็นด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ เมทริกซ์ สรุปได้ดังนี้

2.3.1 สภาพแวดล้อมภายใน พบว่า

(1) กลุ่มความต้องการจำเป็นเร่งด่วน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

(2) กลุ่มจุดแข็งที่ต้องรักษาและต่อยอด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้

(3) กลุ่มที่มีศักยภาพเกินความจำเป็นเร่งด่วน ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล

2.3.2 สภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า ด้านสภาพสังคม และ ด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่โดดเด่นในเชิงโอกาส โดยเฉพาะ ด้านเทคโนโลยี มีความคาดหวังสูง ขณะที่สภาพที่เป็นจริงมีความผันผวนเมื่อเทียบกับด้านอื่น จึงเป็นโอกาสเชิงกลยุทธ์ที่ควรนำมาใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการบริหารวิชาการ ส่วน ด้านนโยบายของรัฐ และ ด้านสภาพเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ต้องเฝ้าระวังและบริหารจัดการตามสถานการณ์

2.4 ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

2.4.1 ผลการวิเคราะห์ SWOT พบว่า

จุดแข็ง (S)	**ด้านการจัดการเรียนรู้**
	(1) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ยืดหยุ่น
	(2) การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อที่เอื้อต่อทักษะชีวิตในอนาคต
	(3) ศักยภาพครูในการวางแผนการจัดการเรียนรู้
จุดอ่อน (W)	**ด้านการพัฒนาหลักสูตร**
	(1) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น
	(2) การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ยังไม่สอดรับกับทักษะชีวิตในอนาคต
	(3) การประเมินผลหลักสูตร
โอกาส (O)	ด้านสภาพสังคม และด้านเทคโนโลยี
ภาวะคุกคาม (T)	ด้านนโยบายของรัฐ และด้านสภาพเศรษฐกิจ

2.4.2 ผลการจับคู่กลยุทธ์ตามกรอบ TOWS Matrix สามารถสรุปเป็น 4 กลยุทธ์หลัก ได้แก่

1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO) การขับเคลื่อนระบบนิเวศการเรียนรู้ฐานสมรรถนะด้วยนวัตกรรมดิจิทัลและภาคีเครือข่ายทางสังคม

2) กลยุทธ์เชิงแก้ไขและพัฒนา (WO) การพลิกโฉมหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต (โดยบูรณาการเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้)

3) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางวิชาการและการบริหารจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลง

4) กลยุทธ์เชิงรับ (WT) การพัฒนาระบบสนับสนุนการบริหารหลักสูตรและการระดมทรัพยากรเพื่อความยั่งยืน

2.5 กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

จากผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา โดยพัฒนากลยุทธ์จากกรอบกลยุทธ์ LIFE Strategy ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ และ 12 กลยุทธ์รอง พร้อมแผนงาน/โครงการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน (LIFE Strategy)

วิสัยทัศน์ (Vision) มุ่งมั่นพลิกโฉมการบริหารวิชาการด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อสร้างสรรค์ผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตที่เท่าทันอนาคต และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

พันธกิจ (Mission)

1. ปฏิรูปกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่น ทันสมัย และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชนอย่างเข้มแข็ง

2. ยกระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน

3. ส่งเสริมศักยภาพครูและบุคลากรให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและมีความเชี่ยวชาญด้านทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน

4. สร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศการเรียนรู้และเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการบริหารวิชาการอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ (Goals)

1. สถานศึกษามีหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ทันสมัยและยืดหยุ่น สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในอนาคตได้เต็มตามศักยภาพ

2. ผู้เรียนมีทักษะความฉลาดรู้ (Literacy) ภาวะผู้นำ (Leadership) และทักษะการทำงาน (Future Work Skills) ตามเกณฑ์คุณภาพระดับสากล

3. ครูสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีและทำหน้าที่เป็นโค้ชการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีระบบบริหารจัดการและภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งในการสนับสนุนทรัพยากรและองค์ความรู้

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง (Strategies)	แผนงาน/โครงการ (Projects)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)
กลยุทธ์หลักที่ 1 พลิกโฉมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต		
กลยุทธ์รอง 1.1 ออกแบบและปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรให้ยืดหยุ่นและบูรณาการทักษะอนาคต (Curriculum Re-design)	1. โครงการวิศวกรรมย้อนรอยหลักสูตรสู่ฐานสมรรถนะ (Curriculum Re-engineering) แก้ไขโครงสร้างรายวิชาเดิม สร้างโมดูลการเรียนรู้ใหม่ 2. โครงการหลักสูตรบูรณาการทักษะชีวิตข้ามสาระพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ Theme-based ผนวกทักษะการเงิน/ดิจิทัล/สุขภาพ	**เชิงปริมาณ** สถานศึกษาร้อยละ 80 มีหลักสูตรฐานสมรรถนะฉบับปรับปรุงใหม่ **เชิงคุณภาพ** ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของหลักสูตรกับทักษะอนาคตอยู่ในระดับสูงมาก
กลยุทธ์รอง 1.2 พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการร่างและพัฒนาหลักสูตร (Co-creation Curriculum)	3. โครงการพื้นที่นวัตกรรมหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม (Co-Creation Curriculum Sandbox) เวทีระดมสมอง (Hackathon) ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านและเอกชนเพื่อร่างหลักสูตรท้องถิ่น	**เชิงปริมาณ** มีหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดจากการร่วมสร้าง (Co-created) อย่างน้อย 1 หลักสูตร/ปี **เชิงคุณภาพ** ชุมชนมีความพึงพอใจหลักสูตรในระดับมาก
กลยุทธ์หลักที่ 1 พลิกโฉมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต		
กลยุทธ์รอง 1.3 สร้างระบบติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สะท้อนผลลัพธ์ทักษะชีวิตอย่างแท้จริง	4. โครงการพัฒนาระบบประเมินผลหลักสูตรฐานข้อมูลจริง (Data-Driven Curriculum Evaluation) ใช้ข้อมูลพัฒนาการผู้เรียนสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงหลักสูตร Real-time	**เชิงปริมาณ** มีรายงานวิจัยประเมินผลหลักสูตร (R&D) อย่างน้อย 1 ฉบับ/ปี **เชิงคุณภาพ** หลักสูตรได้รับการปรับปรุงตามผลสะท้อนกลับอย่างเป็นรูปธรรม
กลยุทธ์หลักที่ 2 ยกระดับหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล		
กลยุทธ์รอง 2.1 บูรณาการแพลตฟอร์มดิจิทัลและ AI เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน (Digital Integration)	5. โครงการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลอัจฉริยะ (Smart Learning Ecosystem) ใช้ AI วิเคราะห์ Learning Path ผู้เรียน 6. โครงการรายวิชาเลือกเสรีฐาน AI และเทคโนโลยี เปิดวิชา Coding, Data Science	**เชิงปริมาณ** นักเรียนร้อยละ 100 มี Digital Portfolio **เชิงคุณภาพ** ครูใช้ข้อมูลสารสนเทศออกแบบการสอนรายบุคคลได้

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง (Strategies)	แผนงาน/โครงการ (Projects)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)
กลยุทธ์รอง 2.2 พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy Enhancement)	7. โครงการผู้สร้างสื่อนวัตกรรมดิจิทัล (Digital Content Creator Teacher) อบรมครูผลิตสื่อ Interactive/AR/VR 8. โครงการคลังสื่อดิจิทัลแบบเปิด (OER Warehouse) แหล่งรวมสื่อกลางระดับเขตพื้นที่	**เชิงปริมาณ** มีสื่อดิจิทัลต้นแบบผ่านเกณฑ์คุณภาพอย่างน้อย 2 ชิ้น/กลุ่มสาระฯ **เชิงคุณภาพ** คะแนนประเมิน Digital Literacy ของนักเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานสากล
กลยุทธ์รอง 2.3 ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์และคลังความรู้ดิจิทัลสำหรับผู้เรียนทุกคน	9. โครงการลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Equity Initiative) จัดหาอุปกรณ์/อินเทอร์เน็ตคุณภาพสูงให้โรงเรียนขาดแคลน	**เชิงปริมาณ** นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 100% เข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลได้ **เชิงคุณภาพ** สถิติการใช้งานแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง
กลยุทธ์หลักที่ 3 ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน		
กลยุทธ์รอง 3.1 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่เน้นการปฏิบัติจริง (Competency-based Learning)	10. โครงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning) ใช้โจทย์จากสถานการณ์จริงในสังคม เรียนรู้ข้ามศาสตร์ 11. โครงการโรงเรียนฐานสมรรถนะนำร่อง (Competency-Based School Pilot)	**เชิงปริมาณ** ห้องเรียนร้อยละ 80 จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เต็มรูปแบบ **เชิงคุณภาพ** ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมแก้ปัญหาได้จริง (Practical Innovation)
กลยุทธ์รอง 3.2 พัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งเน้นการสร้างภาวะผู้นำและทักษะการทำงานในอนาคต	12. โครงการบ่มเพาะนวัตกรรุ่นเยาว์ (Young Innovator Incubator) กิจกรรม Startup จำลอง Social Enterprise 13. โครงการค่ายผู้นำแห่งอนาคต (Future Leaders Camp)	**เชิงปริมาณ** มีโครงงานอาชีพ นวัตกรรมสังคมอย่างน้อย 1 โครงงาน/ห้อง **เชิงคุณภาพ** ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำ (Leadership Traits) ของนักเรียนสูงขึ้น
กลยุทธ์รอง 3.3 สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ (Learning Environment)	14. โครงการพื้นที่สร้างสรรค์นวัตกรรม (Future Makerspace) ปรับปรุงพื้นที่เป็น Co-working space หรือ FabLab	**เชิงปริมาณ** มีพื้นที่ Makerspace อย่างน้อย 1 จุด **เชิงคุณภาพ**

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง (Strategies)	แผนงาน/โครงการ (Projects)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)
		บรรยากาศชั้นเรียนเอื้อต่อการคิดวิเคราะห์และแสดงออกอย่างอิสระ
กลยุทธ์หลักที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพครูและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน		
กลยุทธ์รอง 4.1 พัฒนาสมรรถนะครูสู่การเป็นโค้ชการเรียนรู้ และผู้นำทางวิชาการ	15. โครงการพลิกโฉมครูสู่โค้ชมืออาชีพ (Transformative Coaching) เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็น Facilitator 16. โครงการพัฒนาทักษะอนาคตวิทยาสำหรับครู (Futures Literacy for Teachers)	**เชิงปริมาณ** ครูร้อยละ 100 ผ่านการรับรองสมรรถนะครูโค้ช **เชิงคุณภาพ** ครูมีพฤติกรรมการสอนเน้นการตั้งคำถามกระตุ้นคิด (Higher-order Questioning)
กลยุทธ์หลักที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพครูและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน		
กลยุทธ์รอง 4.2 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ปัญหาทางวิชาการ	17. โครงการ PLC เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตทางการเรียนรู้ (Crisis Management PLC) 18. โครงการมหกรรมวิชาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Symposium)	**เชิงปริมาณ** มีนวัตกรรมแก้ปัญหาผู้เรียนจาก PLC อย่างน้อย 1 เรื่องภาคเรียน **เชิงคุณภาพ** ปัญหาผู้เรียนได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการกลุ่ม
กลยุทธ์รอง 4.3 ระดมทรัพยากรและสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อสนับสนุนระบบบริหารวิชาการให้เข้มแข็ง	19. โครงการธนาคารภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่น (Local Wisdom Bank) 20. โครงการภาคีเครือข่ายโรงเรียนพี่เลี้ยง (Mentoring School Network)	**เชิงปริมาณ** มูลค่าทรัพยากรที่ระดมได้เพิ่มขึ้น **เชิงคุณภาพ** ความยั่งยืนของเครือข่ายความร่วมมือ (MOU ต่อเนื่อง)

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน

ผลการประเมินกลยุทธ์โดยใช้แบบสอบถามประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ผลการประเมิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความเป็นประโยชน์ รองลงมาคือ ความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ ตามลำดับเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ด้านวิสัยทัศน์ สูงสุด รองลงมาคือ ด้านประเด็นกลยุทธ์ และ ด้านโครงการ/กิจกรรม รวมทั้ง ด้านเป้าประสงค์ ส่วน ด้านกลยุทธ์รอง ต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุด

ความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ด้านกลยุทธ์หลัก สูงสุด รองลงมาคือ ด้านวิสัยทัศน์ และ ด้านกลยุทธ์รอง ส่วนด้านตัวชี้วัดความสำเร็จ ต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุด

ความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดย ด้านโครงการ/กิจกรรม สูงสุด รองลงมาคือ ด้านประเด็นกลยุทธ์ และ ด้านกลยุทธ์หลัก รวมทั้ง ด้านตัวชี้วัดความสำเร็จ ส่วน ด้านกลยุทธ์รองต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ได้แยกอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) การอภิปรายผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา 2) การอภิปรายผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาและ 3) การอภิปรายผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จากผลการวิจัยมีประเด็นนำสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. การอภิปรายผลการศึกษาองค์ประกอบของกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

1.1 ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การพัฒนาหลักสูตร (2) การจัดการเรียนรู้ และ (3) การวัดและประเมินผล ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่การบริหารงานวิชาการในบริบทของสถานศึกษาระดับประถมศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและบูรณาการ โดยเชื่อมโยงกระบวนการต้นน้ำ (การพัฒนาหลักสูตร) กลางน้ำ (การจัดการเรียนรู้) และปลายน้ำ (การวัดและประเมินผล) เข้าด้วยกันอย่างมีเอกภาพ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อคุณภาพของผู้เรียน องค์ประกอบทั้งสามจึงเปรียบเสมือนกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญสูงสุดกับการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในฐานะหัวใจของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดรับกับแนวคิดของ พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารวิชาการในยุคปัจจุบันต้องมุ่งเน้นนวัตกรรมเชิงกระบวนการและผลลัพธ์ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาในเชิงกระบวนการ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับโมเดล PIE ของ Newby ซึ่งอธิบายว่าการบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Implement) และการประเมินผล (Evaluate) ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลในบริบททางการศึกษาอย่างชัดเจน ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของ สุกัญญา แช่มช้อย (2565) รวมถึง อานนท์ ธิติคุณากร (2562) และ มนรัตน์ แก้วเกิด (2562) ที่ยืนยันตรงกันว่าการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะสมัยใหม่ของผู้เรียนจำเป็นต้องตั้งอยู่บนฐานขององค์ประกอบทั้งสามประการนี้ ซึ่งเป็นโครงสร้างหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่อย่างยั่งยืน

1.2 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะชีวิตในอนาคตจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ (1) ความฉลาดรู้ในอนาคต (Future Literacy) (2) ภาวะ

ผู้นำในอนาคต (Future Leadership) และ (3) ทักษะการทำงานในอนาคต (Future Work Skills) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขยายขอบเขตของแนวคิด “ทักษะชีวิต” จากมิติพื้นฐานสู่มิติของสมรรถนะเชิงอนาคตที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตและการทำงาน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความสามารถในการคาดการณ์และเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขันและการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด Learning Compass 2030 ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2021) ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการกำหนดทิศทางชีวิต (Agency) และการเป็นผู้นำตนเอง (Self-leadership) ตลอดจนสอดรับกับรายงาน The Future of Jobs ของ World Economic Forum (WEF, 2016) ที่ระบุว่าทักษะการทำงานในอนาคตต้องประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงระบบ และการบริหารจัดการตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านความฉลาดรู้ในอนาคตยังสอดคล้องกับกรอบ Global Competence จากการประเมิน PISA 2018 (OECD, 2019) ซึ่งเน้นการรู้เท่าทัน การเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการปรับตัวในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยสรุปองค์ประกอบทักษะชีวิตในอนาคตที่ได้จากการวิจัยนี้เป็นการบูรณาการกรอบมาตรฐานสากลขององค์การระหว่างประเทศ เช่น UNESCO และ OECD เข้ากับบริบทการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ Wagner (2014) ที่กล่าวถึง “ทักษะแห่งการอยู่รอด” (Survival Skills) ซึ่งประกอบด้วยความคล่องแคล่วว่องไว การคิดเชิงนวัตกรรม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2556) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันทางทักษะชีวิต (Life Skills Immunity) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีความยืดหยุ่น และพร้อมรับมือกับความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ (VUCA World) ของสังคมโลกยุคใหม่อย่างมีประสิทธิผล

2. การอภิปรายผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

2.1 สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น ของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

จากผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ กล่าวคือ ในสภาพที่เป็นจริงของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้จะอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาถึงสภาพที่ควรจะเป็น ด้านการพัฒนาหลักสูตรกลับมีความต้องการอยู่ในระดับสูงสุด ระหว่างสภาพจริงและความคาดหวังในด้านหลักสูตร สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ตระหนักดีว่า หลักสูตรสถานศึกษา คือรากฐานที่สำคัญที่สุดและเป็นจุดอ่อนที่ต้องได้รับการปรับปรุงเร่งด่วนที่สุด หากต้องการสร้างทักษะชีวิตในอนาคตให้สำเร็จ การที่สภาพจริงด้านการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับสูงสุด แสดงว่าครูมีความพร้อมในการสอน แต่ขาดพิมพ์เขียวหรือหลักสูตรที่ทันสมัยและยืดหยุ่นพอที่จะรองรับทักษะใหม่ๆ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นของ สุวิมล ว่องวาณิช (2558) ที่ชี้ให้เห็นว่า ช่องว่าง (Gap) ที่กว้างที่สุดระหว่างสภาพจริงกับสภาพที่คาดหวัง คือดัชนีชี้วัด

ความจำเป็นเร่งด่วน (Priority Needs) ซึ่งในที่นี้คือการปฏิรูปหลักสูตร และสอดคล้องกับทัศนะของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2563) ที่กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรในยุค VUCA World ว่า หลักสูตรแบบดั้งเดิมที่ไม่ยืดหยุ่น เป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการสร้างสมรรถนะผู้เรียน สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่ยืนยันว่าการบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในโรงเรียน หากหลักสูตรไม่ตอบโจทย์อนาคต แม้จะมีการจัดการเรียนการสอนที่ดีเพียงใด ก็ยากที่จะสร้างผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ได้ (Ornstein & Hunkins, 2016; OECD, 2020; Voogt & Roblin, 2022) โดยเฉพาะการออกแบบหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและเน้นสมรรถนะ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะชีวิตและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างแท้จริง

2.2 สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น ของการบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกพบว่า ทั้งในสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น ด้านสภาพสังคม และ ด้านเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะในสภาพที่ควรจะเป็น ทั้งสองด้านนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า พลวัตการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านสังคมและเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญสูงสุดที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาเพื่อทักษะชีวิตในอนาคตมากที่สุด คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การที่ด้านสภาพสังคมมาเป็นอันดับหนึ่ง สะท้อนบริบทของจังหวัดนครราชสีมาและสังคมไทยที่กำลังเผชิญกับภาวะสังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวและพฤติกรรมของเด็กรุ่นใหม่ (Gen Alpha) ที่เปลี่ยนไป ทำให้โรงเรียนต้องแบกรับภารกิจในการสร้างทักษะชีวิตและการอยู่ร่วมกันมากขึ้น ส่วนด้านเทคโนโลยีที่มาคู่กันนั้น สะท้อนว่าเครื่องมือและสภาพแวดล้อมในการใช้ชีวิตของเด็กในอนาคต จะถูกกำกับด้วยดิจิทัลอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Schwab (2016) ผู้ก่อตั้ง World Economic Forum ที่กล่าวถึงการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ว่า เทคโนโลยีจะหลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตและสังคมอย่างแยกไม่ออก ทำให้ทักษะที่จำเป็นของมนุษย์เปลี่ยนไป เน้นทักษะทางสังคมและอารมณ์ควบคู่กับทักษะดิจิทัล นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ที่ระบุว่า ปัจจัยท้าทายที่สุดของการศึกษาไทยคือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและสังคม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งบีบให้สถานศึกษาต้องปรับตัวเชิงรุก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Trilling & Fadel (2009) ที่ระบุในกรอบทักษะศตวรรษที่ 21 ว่า ทักษะชีวิตและอาชีพ เกิดขึ้นจากแรงกดดันของสังคมโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันด้วยเทคโนโลยี

2.3 กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการพัฒนากลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์หลัก 4 กลยุทธ์ และ 12 กลยุทธ์รอง พร้อมแผนงาน/โครงการ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยผู้วิจัยขออภิปรายความสอดคล้องเป็นลำดับแรก ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision) "มุ่งมั่นพลิกโฉมการบริหารวิชาการด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อสร้างสรรค์ผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตที่เท่าทันอนาคต และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน" การกำหนด

วิสัยทัศน์ดังกล่าวสะท้อนเจตจำนงเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งนำพาองค์กรก้าวข้ามกรอบการดำเนินงานแบบเดิมสู่บริบทการศึกษาใหม่ โดยมีนัยสำคัญทางวิชาการ 3 ประการ ประการแรก คือ นัยแห่งการเปลี่ยนผ่านสู่ภาวะผู้นำยุคใหม่ การใช้คำว่า “พลิกโฉม” แทน “พัฒนา” หรือ “ปรับปรุง” สะท้อนความตั้งใจในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนทัศน์อย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Candrasari et al., 2023; Yulia, 2023) และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Le et al., 2025) ที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้นำในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบในสถานศึกษา ที่มุ่งกระตุ้นการมีส่วนร่วมเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมขององค์กร ประการที่สอง คือ การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นกลไกขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ดังกล่าวแสดงถึงการปรับตัวสู่การบริหารวิชาการดิจิทัล โดยมองเทคโนโลยีเป็นตัวเร่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว สอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัลของ Fullan (2013) และ Sheninger (2014) รวมถึงงานวิจัยของสุกัญญา แช่มช้อย (2561) ในบริบทไทยประการสุดท้าย คือ การมุ่งเน้นผลลัพธ์คุณภาพผู้เรียนในระดับสากล วิสัยทัศน์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะชีวิตที่เท่าทันอนาคตและความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับกรอบ OECD Learning Compass 2030 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีสมรรถนะและความสามารถในการปรับตัวอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

พันธกิจ (Mission) โดยสามารถอภิปรายความสอดคล้องเชิงวิชาการได้ดังนี้ ประการแรก พันธกิจด้านการปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษา ที่มุ่งเน้นการสร้างความยืดหยุ่น ทันสมัย และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สะท้อนความพยายามก้าวข้ามข้อจำกัดของหลักสูตรแบบรวมศูนย์สู่หลักสูตรที่ตอบสนองบริบทพื้นที่ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดร่วมสมัยเรื่องความคล่องตัวของหลักสูตร ซึ่งงานวิจัยล่าสุดชี้ว่าหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกำหนดทิศทาง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนได้อย่างตรงจุด (OECD, 2020; UNESCO, 2021; Voogt & Roblin, 2022) ประการที่สองพันธกิจด้านการยกระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นการเปลี่ยนจุดเน้นจากการสอนของครูไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับกรอบแนวคิด TPACK ที่ได้รับการพัฒนาและต่อยอดในงานวิจัย โดยชี้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลต้องเกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้ด้านเนื้อหา วิธีการสอน และเทคโนโลยีอย่างสมดุล เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและส่งเสริมทักษะชีวิตในอนาคต (Koehler, Mishra, & Cain, 2019; Schmid et al., 2021; Willermark, 2021) ประการที่สาม พันธกิจด้านการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากร ในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ สอดคล้องกับแนวคิด Teacher Agency ของ Priestley และคณะ (2015) และแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยที่ยืนยันว่าครูคือปัจจัยสำคัญที่สุดของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การเสริมสร้างความเป็นผู้นำทางวิชาการและความเชี่ยวชาญด้านทักษะชีวิตของครูส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียนและความสำเร็จของกลยุทธ์ในภาพรวม (Fullan, 2020; Darling-Hammond et al., 2021; OECD, 2022) โดยเฉพาะการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะด้านการสอนเชิงนวัตกรรมและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สุดท้าย พันธกิจด้านการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้และเครือข่ายความร่วมมือ สะท้อนการมองการบริหารวิชาการในมิติที่กว้างกว่ารั้วโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) ที่เน้นการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากชุมชน (Khanal & Guha, 2023)

เป้าประสงค์ (Goals) เพื่อให้การขับเคลื่อนกลยุทธ์บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าประสงค์หลัก 4 ประการ ครอบคลุมมิติด้านหลักสูตร ผู้เรียน ครู และระบบบริหาร ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับหลักวิชาการ ดังนี้

(1) เป้าประสงค์ด้านหลักสูตรการเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ การมุ่งพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มีความทันสมัยและยืดหยุ่น เป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่อย่างตรงประเด็น โดยสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาฐานสมรรถนะของ Spady (1994) ที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง มากกว่าการยึดเวลาเรียนเป็นตัวตั้ง นอกจากนี้ยังสอดรับกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่ส่งเสริมให้สถานศึกษามีอิสระในการออกแบบและบริหารจัดการหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทและศักยภาพของผู้เรียน

(2) เป้าประสงค์ด้านผู้เรียนสมรรถนะสากลเพื่ออนาคต การกำหนดผลลัพธ์ผู้เรียนใน 3 ด้าน ได้แก่ ความฉลาดรู้ ภาวะผู้นำ และทักษะการทำงานในอนาคต เป็นการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ก้าวข้ามมาตรฐานขั้นต่ำ โดยสอดคล้องกับนิยามทักษะความฉลาดรู้ในศตวรรษที่ 21 ของ UNESCO และรายงาน The Future of Jobs (World Economic Forum, 2020) ที่ชี้ว่าทักษะสำคัญในอนาคต ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาซับซ้อน และภาวะผู้นำ เป้าประสงค์ดังกล่าวยังสอดรับกับกรอบ OECD Learning Compass 2030 ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถกำหนดทิศทางชีวิตและมีบทบาทเชิงบวกต่อสังคม

(3) เป้าประสงค์ด้านครูผู้เปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ การเน้นบทบาทครูในฐานะโค้ชและผู้บูรณาการเทคโนโลยี เป็นการปรับบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้สู่ผู้สนับสนุนการเรียนรู้เชิงลึก ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่ยืนยันว่าคุณภาพครูและการให้ข้อมูลป้อนกลับมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงกว่าการใช้สื่อหรือเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว (Hattie, 2023; OECD, 2022; Darling-Hammond et al., 2021) โดยเฉพาะการสร้างระบบการเรียนรู้ที่ครูสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและปรับการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

(4) เป้าประสงค์ด้านระบบบริหารปัจจัยเอื้อหนุนความยั่งยืน การพัฒนาระบบบริหารจัดการและเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง เป็นการสร้างโครงสร้างรองรับความสำเร็จของกลยุทธ์ในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิด องค์กรแห่งการเรียนรู้ ของ Senge (1990) ที่เน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์กร อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนด้านการศึกษา (Patrinos, Barrera-Osorio, & Guáqueta, 2009) ที่ช่วยขยายทรัพยากรและนวัตกรรมเข้าสู่สถานศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่ชี้ว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงระบบเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของการจัดการศึกษา (OECD, 2022; UNESCO, 2021)

โดยสรุป เป้าประสงค์ทั้ง 4 ประการมีความเชื่อมโยงเชิงเหตุและผลอย่างชัดเจน โดยหลักสูตรที่เหมาะสม ครูที่มีคุณภาพ และระบบสนับสนุนที่เข้มแข็ง จะนำไปสู่ผลลัพธ์คุณภาพที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนตามเป้าหมายของกลยุทธ์ LIFE Strategy อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

กลยุทธ์หลักที่ 1 การพลิกโฉมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต เป็นกลยุทธ์เชิงรากฐานที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารวิชาการโดยรวม ผลการวิจัยสะท้อนประเด็นสำคัญ 3 ประการที่มีนัยเชิงวิชาการอย่างชัดเจน ประการแรก การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรเชิงรุกสู่ฐานสมรรถนะและความยืดหยุ่น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนผ่านสู่หลักสูตร

ฐานสมรรถนะที่มีความยืดหยุ่น โดยใช้การออกแบบย้อนกลับและการจัดการเรียนรู้ในลักษณะโมดูล เพื่อมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของสุกัญญา แช่มช้อย (2565) ที่มองว่าการออกแบบหลักสูตรเป็นการวางแผนประสบการณ์การเรียนรู้เชิงระบบเพื่อรองรับโลกยุคพลิกผัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับกรอบ OECD Learning Compass 2030 ที่เสนอว่าหลักสูตรยุคใหม่ควรมีลักษณะเป็นพลวัต เป็นองค์รวม และทำงานในเชิงระบบนิเวศ (OECD, 2020; Vanermen, Vlieghe, & Decuypere, 2022) ประการที่สอง การเปิดพื้นที่ให้สถานศึกษา ชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น และภาคเอกชนร่วมออกแบบหลักสูตร เป็นกลไกสำคัญในการสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา (กนกพร ศรีสุข, 2562) รวมทั้งโมเดลการบริหารงานวิชาการเชิงมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สุชาติ แก้วประเสริฐ, 2563) และกลยุทธ์การบริหารหลักสูตรโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (ปรียานุช พงษ์สุวรรณ, 2565) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองต่อบริบทและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ประการสุดท้าย การพัฒนาระบบการประเมินผลและการวิจัยเพื่อพัฒนา (R&D) ผลการวิจัยชี้ว่าการติดตามและประเมินผลหลักสูตรควรอาศัยข้อมูลจริงและกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2556) สมาน อัศวภูมิ (2553) ที่เห็นว่าการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และการวิจัยเป็นฐาน จะช่วยให้การพัฒนาหลักสูตรมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

กลยุทธ์หลักที่ 2 มุ่งยกระดับหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนให้เท่าทันอนาคต ผลการวิจัยสะท้อนประเด็นสำคัญ 3 ประการที่มีนัยเชิงวิชาการอย่างชัดเจน ประการแรก การบูรณาการระบบนิเวศดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) สู่การจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยชี้ว่าหลักสูตรจำเป็นต้องผนวกองค์ความรู้ด้านดิจิทัลและ AI เข้าสู่โครงสร้างหลักสูตร เพื่อสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้อัจฉริยะที่ตอบสนองต่อโลกยุคดิจิทัล สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่จัดให้ทักษะดิจิทัลเป็นทักษะแห่งอนาคตอันดับต้น ๆ รวมทั้งแนวคิดความรู้เท่าทันสื่อยุคใหม่ที่เน้นการประเมินและสร้างเนื้อหาผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ (Davies et al., 2011) ประการที่สอง การเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนสู่ “ผู้สร้างนวัตกรรม” ผลการวิจัยสะท้อนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสื่อและนวัตกรรมดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Constructionism ของ Papert (1993) ที่ระบุว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีความหมายเมื่อผู้เรียนได้สร้างชิ้นงานด้วยตนเอง แนวทางดังกล่าวยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดรู้ทางดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะสำคัญของศตวรรษที่ 21 โดยงานวิจัยชี้ว่าการบูรณาการทักษะเหล่านี้เข้ากับการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ng, 2021; Spante, Hashemi, Lundin, & Algers, 2018; OECD, 2022) ประการสุดท้าย การลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ผลการวิจัยเน้นการขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ให้กับผู้เรียนทุกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ UNESCO (2011) ที่มองว่าความฉลาดรู้ทางดิจิทัลเป็นรากฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์หลักที่ 3 การขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน เป็นกลไกสำคัญในการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกอนาคต การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการ

ปฏิบัติจริงและการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านกิจกรรมฐานสมรรถนะ ช่วยยกระดับสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ประเด็นแรก การพลิกโฉมการเรียนรู้สู่ฐานสมรรถนะและการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สุกัญญา แช่มช้อย (2566) ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ในโลกยุคพลิกผัน และงานของ ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ (2562; 2563) ที่ยืนยันว่าการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และความเข้าใจทางวิชาการ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประการที่สอง การบ่มเพาะภาวะผู้นำและทักษะนวัตกรผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ค่ายผู้นำและโครงการนวัตกรรุ่นเยาว์ ช่วยพัฒนาทักษะควบคู่กับวิชาการ งานวิจัยของ สุภัทรา สถิตพงษ์ (2562) แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมค่ายสามารถพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกที่มุ่งสร้างผู้เรียนให้มีบทบาทเชิงรุกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่าน Makerspace ถือเป็นการประยุกต์ทฤษฎี Constructionism ของ Papert (1993) สู่การปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับแนวโน้มการวิจัยระดับนานาชาติที่ชี้ให้เห็นถึงบทบาทของ Makerspace ในการพัฒนาทักษะเชิงนวัตกรรมและ STEM (UNESCO, 2021) ขณะเดียวกัน แนวคิดเรื่องทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ Trilling และ Fadel (2009) เสนอ ยังตอกย้ำว่าการคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน และการสร้างนวัตกรรมเป็นทักษะเร่งด่วนที่การศึกษาไทยต้องพัฒนาอย่างจริงจัง

กลยุทธ์หลักที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพครูและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กลยุทธ์การเสริมสร้างศักยภาพครูและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในระยะยาว โดยมุ่งเน้นการปรับบทบาทครูสู่การเป็นโค้ชการเรียนรู้ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการระดมความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ประการแรก การเปลี่ยนผ่านบทบาทครูสู่การเป็นโค้ชการเรียนรู้และผู้นำทางวิชาการ สะท้อนแนวโน้มสำคัญของการพัฒนาครูในยุคใหม่ โดยผลการวิจัยสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2566) ที่ระบุว่าสมรรถนะสำคัญของครูหลังยุคโควิด-19 คือความสามารถในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้และการคิดวิเคราะห์ ความยืดหยุ่นและการปรับตัวเป็นทักษะจำเป็นของคนทำงานในอนาคต โดยเฉพาะในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็ว งานวิจัยด้านการพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 พบว่าครูจำเป็นต้องมีสมรรถนะในการปรับตัวและเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสามารถถ่ายทอดทักษะเหล่านี้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริพร แสงสว่าง, 2564; อภิญญา จิตตะโสภณ, 2563) แนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการสร้างครูที่มีความยืดหยุ่นและพร้อมเรียนรู้ตลอดเวลาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทุนมนุษย์ในอนาคต แนวคิดดังกล่าวยังสอดรับกับข้อเสนอของนักวิจัยที่ชี้ว่าบทบาทของครูในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดคำตอบ แต่คือการกระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าตั้งคำถามและใช้จินตนาการเพื่อสร้างนวัตกรรม (DuFour, DuFour, Eaker, & Many, 2020; Stoll & Louis, 2021) ประการที่สอง การขับเคลื่อน ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ถือเป็นกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยล่าสุดที่ยืนยันว่า PLC มีผลต่อการพัฒนาการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Vescio, Ross, & Adams, 2022; ศิริพร, 2564) และแนวคิดทักษะการทำงานแห่งอนาคตของ World Economic Forum (2016) ที่ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาซับซ้อนผ่านการทำงานร่วมกัน ประการสุดท้าย การระดมพลังภาคีเครือข่ายและชุมชน เป็นการ

เสริมสร้างความยั่งยืนของระบบนิเวศการเรียนรู้ โดยสอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา และข้อค้นพบของ ประกายแก้ว ไกรสงคราม (2564) ที่เน้นการสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ OECD (2020) และ UNESCO (2021) ที่ชี้ว่าการศึกษาต้องเชื่อมโยงผู้เรียนกับบริบทชุมชนอย่างมีความหมาย เพื่อสร้างความยั่งยืนและความเป็นพลเมืองโลกในศตวรรษที่ 21

3. การอภิปรายผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและความสอดคล้องของกลยุทธ์กับบริบทการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ประการแรก ความเหมาะสมเชิงกระบวนการของกลยุทธ์เกิดจากการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT และการสังเคราะห์กลยุทธ์ผ่าน TOWS Matrix ทำให้กลยุทธ์ที่ได้มีความเชื่อมโยงกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของสถานศึกษาอย่างชัดเจน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการวางแผนกลยุทธ์ร่วมสมัยที่มุ่งเน้นการบูรณาการนวัตกรรม ความยั่งยืน และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (David & David, 2020; Hill, Schilling, & Jones, 2020; Wheelen, Hunger, Hoffman, & Bamford, 2022) รวมทั้งสอดรับกับแนวคิดของ พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552) ที่ชี้ว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจนเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ประการที่สอง ความเป็นไปได้ของกลยุทธ์สะท้อนจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งช่วยให้กิจกรรมและโครงการมีความสอดคล้องกับทรัพยากรและศักยภาพของสถานศึกษา สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมที่ปรากฏในรายงานเชิงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) ที่เน้นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ประการสุดท้าย ความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์เกิดจากการมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะชีวิตในอนาคต ซึ่งสอดรับกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2566) และรายงานของ World Economic Forum (2016) ที่ชี้ว่าทักษะชีวิตและทักษะการทำงานในอนาคตเป็นความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งกระบวนการประเมินด้วยการสนทนากลุ่มยังสอดคล้องกับโมเดล CIPP ของ Stufflebeam (2003) และหลักการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ (RBM) ที่เน้นความคุ้มค่าและการใช้ประโยชน์จากกลยุทธ์อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

จากการค้นพบกลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 การส่งเสริมความยืดหยุ่นของหลักสูตรเชิงพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายปลดระเบียบข้อบังคับบางประการ เพื่อเอื้อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่เสนอให้มีการผ่อนปรนกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง

1.1.2 การสร้างระบบนิเวศข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ เขตพื้นที่การศึกษาควรเป็นเจ้าภาพในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลกลาง (Big Data) ที่เชื่อมโยงข้อมูลทักษะผู้เรียนและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล เพื่อให้โรงเรียนในเครือข่ายสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนากำลังคนยุคหลังโควิด-19 ที่เน้นการใช้ข้อมูลเป็นหลักในการตัดสินใจ

1.1.3 การสนับสนุนงบประมาณเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ควรมีการจัดสรรงบประมาณเฉพาะกิจเพื่อสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีให้กับโรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้กลยุทธ์การยกระดับการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถขับเคลื่อนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.2.1 การพลิกโฉมบทบาทครูสู่ โค้ชและนวัตกร ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการเป็นผู้เร้าพลังการเรียนรู้ (Facilitator) และ โค้ช (Coach) โดยเน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่ให้ครูได้ลงมือออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะและการสร้างสื่อดิจิทัลด้วยตนเอง ตามแนวคิดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา

1.2.2 การเปิดพื้นที่นวัตกรรมและการมีส่วนร่วม สถานศึกษาควรจัดตั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ เช่น Makerspace หรือ Co-working Space ภายในโรงเรียน และเปิดโอกาสให้ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการ

1.3 ระดับครูผู้สอน

1.3.1 การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ ครูควรนำรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และการบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมแก้ปัญหาได้จริง แทนการท่องจำเนื้อหา

1.3.2 การบูรณาการทักษะชีวิตในทุกรายวิชา ครูควรสอดแทรกทักษะทางการเงิน ทักษะทางสุขภาพ และทักษะทางสังคม เข้าไปในรายวิชาพื้นฐาน เพื่อปลูกฝังความฉลาดรู้ในอนาคต (Futures Literacy) ให้เกิดขึ้นในวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้เกิดการต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตในอนาคต ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำหรับการวิจัยในอนาคต ดังนี้

2.1 การวิจัยและพัฒนา (R&D) รูปแบบการเรียนรู้เฉพาะด้าน ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับทักษะแต่ละด้าน เช่น รูปแบบการพัฒนาความฉลาดรู้ทางดิจิทัลสำหรับนักเรียนประถมศึกษา หรือ รูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำในอนาคตผ่านกิจกรรมลูกเสือ

2.2 การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Study) ควรทำการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อทักษะชีวิตในอนาคต เช่น ปัจจัยด้านการเลี้ยงดูของครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม หรือปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อนำผลมาใช้วางแผนป้องกันและส่งเสริมได้อย่างตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าการปลูกฝังจากครอบครัวมีอิทธิพลสูงต่อความฉลาดรู้ทางการเงิน

2.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนนำร่อง เพื่อถอดบทเรียนความสำเร็จและความล้มเหลวของการนำกลยุทธ์ทั้ง 4 ด้านไปใช้ในบริบทจริง ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ สำหรับขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

2.4 การวิจัยติดตามผลระยะยาว (Longitudinal Study) ควรมีการศึกษาติดตามผลระยะยาวเกี่ยวกับพัฒนาการของทักษะชีวิตนักเรียนที่ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามกลยุทธ์นี้ เมื่อเข้าสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ทักษะเหล่านี้ยังคงอยู่และส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตจริงมากน้อยเพียงใด

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตาและการสนับสนุนจากหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ ทานอก อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำทางวิชาการ ตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง พร้อมทั้งให้กำลังใจและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จนทำให้การดำเนินการวิจัยและการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุผลสำเร็จด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.กิติพงษ์ ลือนาม คณบดีคณะครุศาสตร์ อาจารย์ ดร.วินัย ทองภูบาล ประธานหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตลอดจนคณาจารย์ประจำหลักสูตรทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาการ และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการพัฒนางานวิจัยของผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูล ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อความสมบูรณ์ของงานวิจัยฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนพี่น้องบริหารการศึกษาทุกท่าน โดยเฉพาะเพื่อนร่วมรุ่นบริหารการศึกษานอกเวลาราชการ รุ่นที่ 9 ที่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษา

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา พี่สาว น้องชาย และนายอภิชาติ แก้วกลาง ผู้เป็นแรงบันดาลใจ แรงสนับสนุน และกำลังใจสำคัญ ที่ช่วยให้ผู้วิจัยก้าวผ่านอุปสรรคและประสบความสำเร็จในการศึกษาด้วยดี

องค์ความรู้ใหม่

กลยุทธ์การบริหารวิชาการเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา (LIFE Strategy)

วิสัยทัศน์ (Vision) มุ่งมั่นพลิกโฉมการบริหารวิชาการด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อสร้างสรรค์ผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตที่เท่าทันอนาคต และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

พันธกิจ (Mission)

1. ปฏิรูปกระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่น ทันสมัย และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลง โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและชุมชนอย่างเข้มแข็ง

2. ยกระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน

3. ส่งเสริมศักยภาพครูและบุคลากรให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและ มีความเชี่ยวชาญด้านทักษะชีวิตในอนาคตของนักเรียน

4. สร้างความเข้มแข็งของระบบนิเวศการเรียนรู้และเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการบริหารวิชาการอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ (Goals)

1. สถานศึกษามีหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ทันสมัยและยืดหยุ่น สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตในอนาคตได้เต็มตามศักยภาพ

2. ผู้เรียนมีทักษะความฉลาดรู้ (Literacy) ภาวะผู้นำ (Leadership) และทักษะการทำงาน (Future Work Skills) ตามเกณฑ์คุณภาพระดับสากล

3. ครูสามารถออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีและทำหน้าที่เป็นโค้ชการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. มีระบบบริหารจัดการและภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็งในการสนับสนุนทรัพยากรและองค์ความรู้

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง (Strategies)	แผนงาน/โครงการ (Projects)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)
กลยุทธ์หลักที่ 1 พลิกโฉมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตในอนาคต		
กลยุทธ์รอง 1.1 ออกแบบและปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรให้ยืดหยุ่นและบูรณาการทักษะอนาคต (Curriculum Re-design)	**1. โครงการวิศวกรรมย้อนรอยหลักสูตรสู่ฐานสมรรถนะ (Curriculum Re-engineering)** แก้ไขโครงสร้างรายวิชาเดิม สร้างโมดูลการเรียนรู้ใหม่ **2. โครงการหลักสูตรบูรณาการทักษะชีวิตข้ามสาระ** พัฒนาหน่วยการเรียนรู้ Theme-based ผนวกทักษะการเงิน/ดิจิทัล/สุขภาพ	**เชิงปริมาณ** สถานศึกษาร้อยละ 80 มีหลักสูตรฐานสมรรถนะฉบับปรับปรุงใหม่ **เชิงคุณภาพ** ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของหลักสูตรกับทักษะอนาคตอยู่ในระดับสูงมาก
กลยุทธ์รอง 1.2 พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการร่างและพัฒนาหลักสูตร (Co-creation Curriculum)	**3. โครงการพื้นที่นวัตกรรมหลักสูตรแบบมีส่วนร่วม (Co-Creation Curriculum Sandbox)** เวทีระดมสมอง (Hackathon) ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านและเอกชนเพื่อร่างหลักสูตรท้องถิ่น	**เชิงปริมาณ** มีหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดจากการร่วมสร้าง (Co-created) อย่างน้อย 1 หลักสูตร/ปี **เชิงคุณภาพ** ชุมชนมีความพึงพอใจหลักสูตรในระดับมาก
กลยุทธ์รอง 1.3 สร้างระบบติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรที่สะท้อนผลลัพธ์ทักษะชีวิตอย่างแท้จริง	**4. โครงการพัฒนาระบบประเมินผลหลักสูตรฐานข้อมูลจริง (Data-Driven Curriculum Evaluation)** ใช้ข้อมูลพัฒนาการผู้เรียนสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงหลักสูตร Real-time	**เชิงปริมาณ** มีรายงานวิจัยประเมินผลหลักสูตร (R&D) อย่างน้อย 1 ฉบับ/ปี **เชิงคุณภาพ** หลักสูตรได้รับการปรับปรุงตามผลสะท้อนกลับอย่างเป็นรูปธรรม
กลยุทธ์หลักที่ 2 ยกระดับหลักสูตรและนวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล		
กลยุทธ์รอง 2.1 บูรณาการแพลตฟอร์มดิจิทัลและ AI เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน (Digital Integration)	**5. โครงการพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ดิจิทัลอัจฉริยะ (Smart Learning Ecosystem)** ใช้ AI วิเคราะห์ Learning Path ผู้เรียน **6. โครงการรายวิชาเลือกเสรีฐาน AI และเทคโนโลยี** เปิดวิชา Coding, Data Science	**เชิงปริมาณ** นักเรียนร้อยละ 100 มี Digital Portfolio **เชิงคุณภาพ** ครูใช้ข้อมูลสารสนเทศออกแบบการสอนรายบุคคลได้
กลยุทธ์รอง 2.2 พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริม	**7. โครงการผู้สร้างสื่อนวัตกรรมดิจิทัล (Digital Content Creator Teacher)** อบรมครูผลิตสื่อ Interactive/AR/VR	**เชิงปริมาณ** มีสื่อดิจิทัลต้นแบบผ่านเกณฑ์คุณภาพอย่างน้อย 2 ชิ้น/กลุ่มสาระฯ

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง (Strategies)	แผนงาน/โครงการ (Projects)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)
ความฉลาดรู้ทางดิจิทัล (Digital Literacy Enhancement)	**8. โครงการคลังสื่อดิจิทัลแบบเปิด (OER Warehouse)** แหล่งรวมสื่อกลางระดับเขตพื้นที่	**เชิงคุณภาพ** คะแนนประเมิน Digital Literacy ของนักเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานสากล
กลยุทธ์รอง 2.3 ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์และคลังความรู้ดิจิทัลสำหรับผู้เรียน ทุกคน	**9. โครงการลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Equity Initiative)** จัดหาอุปกรณ์/อินเทอร์เน็ตคุณภาพสูงให้โรงเรียนขาดแคลน	**เชิงปริมาณ** นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 100% เข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลได้ **เชิงคุณภาพ** สถิติการใช้งานแหล่งเรียนรู้ออนไลน์เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง
กลยุทธ์หลักที่ 3 ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน		
กลยุทธ์รอง 3.1 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานสมรรถนะที่เน้นการปฏิบัติจริง (Competency-based Learning)	**10. โครงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-Based Learning)** ใช้โจทย์จากสถานการณ์จริงในสังคม เรียนรู้ข้ามศาสตร์ **11. โครงการโรงเรียนฐานสมรรถนะนำร่อง (Competency-Based School Pilot)**	**เชิงปริมาณ** ห้องเรียนร้อยละ 80 จัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เต็มรูปแบบ **เชิงคุณภาพ** ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมแก้ปัญหาได้จริง (Practical Innovation)
กลยุทธ์หลักที่ 3 ขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียน		
กลยุทธ์รอง 3.2 พัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มุ่งเน้นการสร้างภาวะผู้นำและทักษะการทำงานในอนาคต	**12. โครงการบ่มเพาะนวัตกรรุ่นเยาว์ (Young Innovator Incubator)** กิจกรรม Startup จำลอง Social Enterprise **13. โครงการค่ายผู้นำแห่งอนาคต (Future Leaders Camp)**	**เชิงปริมาณ** มีโครงงานอาชีพ นวัตกรรมสังคมอย่างน้อย 1 โครงงาน/ห้อง **เชิงคุณภาพ** ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำ (Leadership Traits) ของนักเรียนสูงขึ้น
กลยุทธ์รอง 3.3 สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ (Learning Environment)	**14. โครงการพื้นที่สร้างสรรค์นวัตกรรม (Future Makerspace)** ปรับปรุงพื้นที่เป็น Co-working space หรือ FabLab	**เชิงปริมาณ** มีพื้นที่ Makerspace อย่างน้อย 1 จุด **เชิงคุณภาพ** บรรยากาศชั้นเรียนเอื้อต่อการคิดวิเคราะห์และแสดงออกอย่างอิสระ

กลยุทธ์หลัก / กลยุทธ์รอง (Strategies)	แผนงาน/โครงการ (Projects)	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPIs)
กลยุทธ์หลักที่ 4 เสริมสร้างศักยภาพครูและพัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ยั่งยืน		
กลยุทธ์รอง 4.1 พัฒนาสมรรถนะครูสู่การเป็นโค้ชการเรียนรู้ และผู้นำทางวิชาการ	**15. โครงการพลิกโฉมครูสู่โค้ชมืออาชีพ (Transformative Coaching)** เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็น Facilitator **16. โครงการพัฒนาทักษะอนาคตวิทยาสำหรับครู (Futures Literacy for Teachers)**	**เชิงปริมาณ** ครูร้อยละ 100 ผ่านการรับรองสมรรถนะครูโค้ช **เชิงคุณภาพ** ครูมีพฤติกรรมการสอนเน้นการตั้งคำถามกระตุ้นคิด (Higher-order Questioning)
กลยุทธ์รอง 4.2 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ปัญหาทางวิชาการ	**17. โครงการ PLC เพื่อแก้ปัญหาวิกฤตทางการเรียนรู้ (Crisis Management PLC)** **18. โครงการมหกรรมวิชาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Symposium)**	**เชิงปริมาณ** มีนวัตกรรมแก้ปัญหาผู้เรียนจาก PLC อย่างน้อย 1 เรื่องภาคเรียน **เชิงคุณภาพ** ปัญหาผู้เรียนได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการกลุ่ม
กลยุทธ์รอง 4.3 ระดมทรัพยากรและสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อสนับสนุนระบบบริหารวิชาการให้เข้มแข็ง	19. โครงการธนาคารภูมิปัญญาและวิทยากรท้องถิ่น (Local Wisdom Bank) 20. โครงการภาคีเครือข่ายโรงเรียนพี่เลี้ยง (Mentoring School Network)	**เชิงปริมาณ** มูลค่าทรัพยากรที่ระดมได้เพิ่มขึ้น **เชิงคุณภาพ** ความยั่งยืนของเครือข่ายความร่วมมือ (MOU ต่อเนื่อง)

เอกสารอ้างอิง

กนกพร ศรีสุข. (2562). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพการศึกษา* ดุษฎีบัณฑิต, การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์. (2562). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู* วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจทางคณิตศาสตร์. *วารสารคณิตศาสตร์ สมาคมคณิตศาสตร์แห่งประเทศไทย, 65*(1), 15–30.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551). การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 31*(2), 45–60.

ประกายแก้ว ไกรสงคราม. (2564). การสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา. *วารสารวิชาการด้านการศึกษา, 12*(3), 45–60.

ปรียานุช พงษ์สุวรรณ. (2565). *การพัฒนากลยุทธ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยใช้เครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน* ดุษฎีบัณฑิต, การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2552). *การบริหารการศึกษา: แนวคิดและการปฏิบัติ.* สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2552). *การวางแผนกลยุทธ์ทางการศึกษา.* สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2563). *การบริหารการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลง.* สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มนรัตน์ แก้วเกิด. (2562). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน. *วารสารการบริหารการศึกษา, 13*(1), 23–38.

มูลนิธิยุวพัฒน์. (2019). *ทักษะชีวิต: แนวคิดและการพัฒนาในบริบทการศึกษาไทย.* มูลนิธิยุวพัฒน์.

วลีรัตน์ ฉิมน้อย. (2562). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างพลเมืองคุณภาพ. *วารสารการบริหารการศึกษา, 14*(1), 45–60.

วิจารณ์ พานิช. (2556). *การเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.* มูลนิธิสยามกัมมาจล.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *การประเมินผลการศึกษา: แนวคิดและการประยุกต์ใช้.* สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร แสงสว่าง. (2564). การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 17*(2), 33–50.

ศิริพร ศรีสุวรรณ. (2564). การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 14*(2), 55–72.

สมาน อัศวภูมิ. (2553). *การประเมินหลักสูตร. มหาสารคาม*: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สราวุฒิ กันเอี่ยม. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์, 46*(3), 67–82.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1–7. (2566). *ข้อมูลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1–7 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2566). นครราชสีมา*: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561.* สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *รายงานทิศทางทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียนไทย.* สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *ทักษะจำเป็นในยุคหลังโควิด-19.* สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *การพัฒนาแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายเร่งด่วน (Quick Policy: QP) โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วม.* สพฐ.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารบริหารการศึกษา, 12*(2), 1–14.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2565). การจัดการเรียนรู้ในยุคพลิกผัน: แนวคิดและแนวปฏิบัติ. *วารสารบริหารการศึกษา, 19*(1), 1–15.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2565). การบริหารวิชาการในยุคพลิกผันของสถานศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา, 16*(2), 45–60.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2565). การออกแบบหลักสูตรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคพลิกผัน. *วารสารบริหารการศึกษา, 18*(2), 15–30.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2566). ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามแนวคิดผู้เชี่ยวชาญการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 8*(2), 45–60.

สุชาติ แก้วประเสริฐ. (2563). *โมเดลการบริหารงานวิชาการเชิงมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* ดุษฎีบัณฑิต, การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุนีย์ ชัยสุขสังข์. (2557). กลยุทธ์การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์, 42*(3), 89–104.

สุภัทรา สถิตพงษ์. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนมัธยมศึกษาผ่านกิจกรรมค่าย. *วารสารครุศาสตร์ศึกษา, 27*(1), 89–104.

อภิญญา จิตตะโสภณ. (2563). การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะดิจิทัลของคนทำงานในยุคใหม่. *วารสารพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, 16*(1), 21–40.

อานนท์ ธิติคุณากร. (2562). รูปแบบการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน. *วารสารครุศาสตร์, 47*(3), 89–104.

Candrasari, R., Yulia, R., Mayasari, N., & Lake, F. (2023). Visionary leadership in education management: Leading toward optimal achievement in the era of independent learning. *Indonesian Journal of Education, 3*(3), 451–467.

Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2021). *Effective teacher professional development*. Learning Policy Institute.

David, F. R., & David, F. R. (2020). *Strategic management: Concepts and cases* (16th ed.). Pearson Education.

Davies, A., Fidler, D., & Gorbis, M. (2011). *Future work skills 2020*. Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute.

DuFour, R., DuFour, R., Eaker, R., & Many, T. (2020). *Learning by doing: A handbook for professional learning communities at work* (4th ed.). Solution Tree Press.

Fullan, M. (2013). *Stratosphere: Integrating technology, pedagogy, and change knowledge*. Pearson.

Fullan, M. (2020). *The principal: Three keys to maximizing impact* (Updated ed.). Jossey-Bass.

Hattie, J. (2023). *Visible learning: The sequel*. Routledge.

Hill, C. W. L., Schilling, M. A., & Jones, G. R. (2020). *Strategic management: Theory & cases: An integrated approach* (13th ed.). Cengage Learning.

Ioannou, A., & Gravel, B. E. (2024). Trends, tensions, and futures of maker education research: A vision for STEM+ transdisciplinary spaces for learning through making. *Educational*

Technology Research and Development, 72, 1–14. https://doi.org/10.1007/s11423-023-10123-4

Khanal, S., & Guha, P. (2023). Exploring the relationship between school-based management and school climate using PISA data. *Asia Pacific Education Review, 24*, 617–631. https://doi.org/10.1007/s40299-023-00702-9

Koehler, M. J., Mishra, P., & Cain, W. (2019). TPACK: What it is and what it is not. *Journal of Education for Teaching, 45*(4), 396–409.

Levin, I., Semenov, A. L., & Gorsky, M. (2025). Smart learning in the 21st century: Advancing constructionism across three digital epochs. *Education Sciences, 15*(1), 45. https://doi.org/10.3390/educsci15010045

Ng, W. (2021). *Digital literacy in education: A critical review*. Routledge.

OECD. (2019). *OECD learning compass 2030*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/education/learning-compass-2030.htm

OECD. (2020). *Future of education and skills 2030: Curriculum flexibility and stakeholder engagement*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/education/2030-project/

Ornstein, A. C., & Hunkins, F. P. (2016). *Curriculum: Foundations, principles, and issues* (7th ed.). Pearson.

Papert, S. (1993). *The children's machine: Rethinking school in the age of the computer*. Basic Books.

Patrinos, H. A., Barrera-Osorio, F., & Guáqueta, J. (2009). *The role and impact of public-private partnerships in education*. World Bank.

Priestley, M., Biesta, G., & Robinson, S. (2015). *Teacher agency: An ecological approach*. Bloomsbury Academic.

Schmid, M., Brianza, E., & Petko, D. (2021). Developing a short TPACK scale for measuring preservice teachers' knowledge. *Australasian Journal of Educational Technology, 37*(2), 1–18.

Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday.

Sheninger, E. (2014). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Corwin Press.

Spady, W. G. (1994). *Outcome-based education: Critical issues and answers*. American Association of School Administrators.

Spante, M., Hashemi, S. S., Lundin, M., & Algers, A. (2018). Digital competence and digital literacy in higher education research: Systematic review of concept use. *Cogent Education, 5*(1), Article 1519143. https://doi.org/10.1080/2331186X.2018.1519143

Stoll, L., & Louis, K. S. (2021). *Professional learning communities: Divergence, depth and dilemmas*. McGraw-Hill Education.

Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP model for evaluation. In T. Kellaghan & D. L. Stufflebeam (Eds.), *International handbook of educational evaluation* (pp. 31–62). Springer.

Stufflebeam, D. L. (2003). The CIPP model for evaluation: An update, a review, and a future direction. *Journal of Multidisciplinary Evaluation, 1*(1), 74–83.

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.

UNESCO. (2016). *Global education monitoring report 2016: Education for people and planet*. UNESCO Publishing.

UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO Publishing.

UNESCO Institute for Information Technologies in Education. (2011). *Digital literacy in education*. UNESCO Institute for Information Technologies in Education.

OECD. (2023). *Education 2030: Learning Compass concept notes*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/education/learning-compass-2030.htm

OECD. (2024). *TALIS 2022 results: Teachers and leaders in schools*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/education/talis

United Nations Development Programme. (2009). *Handbook on planning, monitoring and evaluating for development results*. United Nations Development Programme.

Vanermen, L., Vlieghe, J., & Decuypere, M. (2022). Curriculum meets platform: A reconceptualisation of flexible pathways in open and higher education. *Curriculum Inquiry, 52*(4), 443–468. https://doi.org/10.1080/03626784.2022.2101234

Vescio, V., Ross, D., & Adams, A. (2022). A review of research on the impact of professional learning communities on teaching practice and student learning. *Teaching and Teacher Education, 108*, 102–115. https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103512

Voogt, J., & Roblin, N. P. (2022). Curriculum flexibility and 21st century competencies: A comparative study of international frameworks. *Journal of Curriculum Studies, 54*(3), 345–362.

Wheelen, T. L., Hunger, J. D., Hoffman, A. N., & Bamford, C. E. (2022). *Strategic management and business policy: Globalization, innovation, and sustainability* (16th ed.). Pearson.

Willermark, S. (2021). Technological pedagogical content knowledge: A review of empirical studies published from 2011 to 2020. *Journal of Educational Computing Research, 59*(4), 1–31.

World Economic Forum. (2016). *The future of jobs: Employment, skills and workforce strategy for the fourth industrial revolution*. World Economic Forum.

World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. World Economic Forum.